
Формування Soft- та Meta-Skills у майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин при вивченні англійської мови у закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання

Марина Чикалова

Кафедра іноземних мов Факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Суми, Україна
ORCID 0000-0002-2660-3710

Для цитування цієї статті:

Чикалова Марина. Формування Soft- та Meta-Skills у майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин при вивченні англійської мови у закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання. International Science Journal of Education & Linguistics. Vol. 2, No. 4, 2023, pp. 10-18. doi: 10.46299/j.isjel.20230204.02.

Надійшла до редакції: 30 травня 2023 р.; **Схвалено:** 26 червня 2023 р.;

Опубліковано: 01 серпня 2023 р.

Анотація: Стаття присвячена аналізу набуття здобувачами вищої освіти спеціальності «Міжнародні відносини» комунікативних міжособистісних навичок під час вивчення ними іноземних мов, які сприятимуть ефективному просуванню у професійному плані. Виконано детальний аналіз понять «soft skills» та meta-skills, а також співставлено характеристики м'яких навичок і здатності створювати відповідні можливості з напрямками підготовки студентів у закладах вищої освіти за напрямом підготовки «Міжнародні відносини». Зосереджено увагу на поєднанні теорії з практичною діяльністю, що є вагомим інструментом для формування основних життєво-необхідних компетентностей та ефективного просування на міжнародній арені. Спеціальність «Міжнародні відносини» органічно поєднує різноманітні аспекти підготовки фахівців. Саме з цією метою до навчального процесу залучають практиків сфери міжнародних відносин, а саме надзвичайних та повноважних послів України в різних країнах світу, консулів, представників міністерств, професійних перекладачів, політологів, правників тощо, які на реальних прикладах формують у студентів м'які навички майбутнього спеціаліста. Пріоритет у статті віддано підготовці іноземним мовам, оскільки саме вони відіграють суттєву роль в успішному просуванні в цій сфері. Адже не секрет, що мультилінгвальна освіта фахівця сприяє ефективнішому спілкуванню, розумінню крос культурних комунікацій та міжкультурних відносин, вона є у пріоритеті в питаннях співпраці, на переговорах та під час вирішення можливих міжнародних конфліктів тощо. Розвиток та володіння soft- та meta-skills допомагають налагодженню дієвої іншомовної комунікації з учасниками комунікативного процесу та вважаються важливими професійними навичками. Завдання закладу вищої освіти полягає в тому, щоб знайти шляхи формування м'яких та метанавичок у здобувачів вищої освіти напряму підготовки «Міжнародні відносини» при вивченні іноземних мов в умовах форс-мажорних обставин, які стали причиною вимушеного переходу на дистанційне навчання, а також навчити майбутніх фахівців досягати найвищих результатів у подальшій кар'єрі шляхом вмілого застосування такого роду навичок.

Ключові слова: soft-skills, м'які навички, метанавички (meta-skills), міжнародні відносини, іноземна (англійська) мова, заклад вищої освіти.

---

1. Вступ

Актуальність теми дослідження полягає у неминучості застосування нових методів та шляхів при підготовці сучасного фахівця, зокрема, фахівця сфери міжнародних відносин. У

сучасному світі, де глобалізація та вихід на міжнародну арену набувають все більшого значення, майбутні фахівці сфери міжнародних відносин повинні мати не тільки глибокі знання своєї галузі, але й добре розвинені м'які навички (soft-skills). Одним із ключових аспектів розвитку цих навичок є вивчення англійської мови, яка вважається міжнародною мовою спілкування. В умовах дистанційного навчання, яке стало актуальним у зв'язку з пандемією COVID-19 та повномасштабною війною, розв'язаною російською федерацією, формування soft-skills у здобувачів вищої освіти стає ще важливішим завданням. Заклади вищої освіти покликані стояти у витоків будь-яких позитивних змін та інноваційних процесів. Закон України «Про освіту» 2017 року визначає, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [5]; а новий Закон України «Про повну загальну середню освіту» 2020 року торкається системи загальної середньої освіти, що функціонує з метою забезпечення всебічного розвитку, навчання, виховання, виявлення обдарувань, соціалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і здобуття освіти упродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству [6]. Знання та навички, набуті під час навчання у закладах вищої освіти, є варіативними та динамічними. Ті з них, які вважалися новітніми та актуальними на певний момент, наприклад, володіння іноземними мовами, користування Інтернет, інформаційно-комп'ютерними технологіями та соціальними мережами тощо, на сучасному етапі набувають елементів буденності й звичності.

Пріоритетні ж позиції займають професійні компетенції (skills), які випливають із міксу теорії та практики. Як показують дослідження, що проводилися у Гарвардському та Стенфордському університетах, лише 15% кар'єрного успіху забезпечується рівнем отриманих професійних навичок, у той час, як решта 85% належить так званим «м'яким навичкам» (soft-skills): креативність, цілісність, комунікації, гнучкість, вміння переконувати, емоційний інтелект, відповідальність, професіоналізм, робота в команді тощо. Ці факти мотивують до цілеспрямованого формування таких навичок у здобувачів освіти різних рівнів підготовки, які стануть їм у нагоді при вирішенні важливих питань у різних життєвих ситуаціях [7].

Однак, ефективна професійна діяльність на сьогоднішньому етапі розвитку суспільства не може успішно розвиватися без ще одного виду навичок, а саме мета-скілз (meta-skills), які дозволяють досягати поставленої мети. Це навички «вищого порядку», що дають можливість краще розуміти інші компетенції та покращувати вже існуючі. По суті, вони є основою для розвитку, вдосконалення та застосування інших знань та умінь.

Таким чином, лише поєднання soft- та meta-skills можуть й повинні стати наріжним каменем у плані підготовки фахівців сфери міжнародних відносин у закладах вищої освіти.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є іншомовна підготовка фахівців сфери міжнародних відносин, яка й досі залишається недосконалою та потребує інноваційного підходу, зокрема, у напрямку мотиваційного аспекту щодо вивчення іноземних мов. Предметом є педагогічні засоби та методи формування м'яких (soft skills) та мета навичок (meta skills) в умовах дистанційного навчання, зумовлених форс-мажорними обставинами.

3. Мета дослідження

Мета статті полягає у визначенні шляхів формуванні soft- та meta-skills у студентів, які обрали своїм майбутнім фахом сферу міжнародних відносин для подальшої ефективної роботи та кар'єрного зростання.

4. Аналіз літератури

Питання формування у здобувачів вищої освіти «soft- та meta-skills» є досить новим для вітчизняної науки, але одночасно й цікавим, оскільки тема торкається працівників будь-якої професійної сфери. Вивченням та аналізом питання soft- and meta- skills займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Так, І. Гарбузюк визначає концептуальні засади освітніх практик, що базуються на життєвих компетентностях [2]). К. Коваль аналізує розвиток «soft skills» у студентів як один із важливих чинників подальшого працевлаштування [8]). Серед відомих зарубіжних дослідників і авторів, які працюють у цій галузі, значне місце займають: Деніел Гоулман (Daniel Goleman) [4]), психолог та автор, який розробив концепцію емоційного інтелекту та його впливу на успіх у житті та висвітлює важливість м'яких навичок, таких як саморегуляція, емоційна свідомість та емоційне керування; Річард Бойатсіс (Richard Boyatzis) [11]), професор управління та психології, який спеціалізується на розвитку лідерства та м'яких навичок, а саме досліджує вплив м'яких навичок, таких як співчуття, емпатія та соціальна свідомість, на ефективність лідерства та праці в команді. У свою чергу James Heckman та Tim D. Kautz [12]) доводять, що саме «soft-skills проорокують успіх у житті, що вони причинно викликають цей успіх і що програми, які покращують soft-skills, займають важливе місце в ефективному портфелі державних політик». С. Васантакумарі [17]) аналізує soft skills та їх застосування безпосередньо на робочому місці. Автор визначає soft skills як сукупність особистих якостей, звичок, ставлення та соціальних прихильностей, які допомагають стати хорошим працівником та комфортно почувати себе в оточенні інших.

У галузі міжнародних відносин також існують науковці, які досліджують питання м'яких навичок та метанавичок. Так, наприклад, Джозеф Най (Joseph Nye) [14]), відомий політолог та професор Гарвардського університету, зробив значний внесок у вивчення м'яких навичок у контексті міжнародних відносин. Він розробив концепцію «сили м'якої сили» і акцентує на важливості дипломатії, культурного впливу та співпраці в міжнародних відносинах. Дебора Тан (Deborah Tannen) [16]), лінгвіст та автор, вивчає взаємодію та комунікацію у міжнародних відносинах. Вона досліджує роль мови, культурних розбіжностей та способів спілкування в ефективному взаєморозумінні та вирішенні конфліктів. Джон Рухні (John Ruggie) [15]), політолог та академік, вивчає питання корпоративної соціальної відповідальності та етики у міжнародних відносинах. Він акцентує на важливості метанавичок, таких як етичне лідерство, збалансованість і розвиток довгострокових стосунків. Ці вчені та дослідники працюють у галузі міжнародних відносин та допомагають розуміти роль м'яких навичок та метанавичок у взаєминах між країнами, організаціями та індивідуальними акторами.

5. Методи досліджень

До методологічної бази дослідження увійшли традиційні методи, такі як:

- теоретичні: узагальнення, пояснення, класифікація, аналіз тощо;
- емпіричні: метод спостереження, опису;
- системний: дослідження об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними.

Саме ці методи дослідження дозволили проаналізувати, дослідити, описати та узагальнити основні шляхи формування м'яких та мета-навичок у студентів, які навчаються за напрямом підготовки «Міжнародні відносини».

6. Результати досліджень

Підготовка фахівців сфери міжнародних відносин потребує постійного оновлення та інноваційного підходу, оскільки має тенденцію до стрімкого динамічного розвитку. Конкурентоспроможність та ефективна діяльність такого спеціаліста на міжнародному ринку вимагає формування навичок, які зможуть не лише забезпечити вивчення дисциплін загально-теоретичної підготовки, але й набути практичні професійні вміння.

З метою подальшого аналізу вищезгаданих компетенцій у процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин доцільно зупинитися на визначені кожного з цих понять.

«Soft-skills» (англ.) або «м'які навички» – це універсальні компетенції людини, соціально-психологічні, які не підлягають тестуванню і отримати їх можливо лише у процесі набуття досвіду. До них відносимо комунікабельність та емпатію, критичне мислення та вміння працювати в команді тощо. Інша назва таких навичок у сучасному медійному просторі – софтскіли. Жодна із м'яких навичок не відноситься до якоїсь конкретної професії, проте саме вони допомагають швидше адаптуватися тим фахівцям, які в силу своєї професійної діяльності часто змінюють колективи, країни і навіть рід зайнятості. «Soft-skills» – невід'ємна частина професійної моделі фахівця сфери міжнародних відносин, оскільки пріоритетність у цій сфері належить людському фактору.

Менеджер контентного маркетингу Мара Кальвелло у своєму дослідженні інтерпретує характеристику м'яких навичок наступним чином: «*М'які навички*, які іноді називають навичками людей або міжособистісними навичками, стосуються того, як люди співпрацюють і взаємодіють з іншими. На відміну від жорстких навичок, їх складніше вивчати індивідуально, але так само важливо оволодіти ними» [11].

«Meta-skills» (англ.) або «тонкі навички» - це «навички, які знаходяться поза межами», тобто надпрофесійні, міжпредметні, такі, що виходять за межі звичного способу мислення, сприйняття оточуючого світу та самого себе.

Кожен із нас стикався з людьми, які не розуміють, чому їм так складно шукати роботу і дуже переймаються з цього приводу, але разом з тим категорично не бажають навчатися нового. Причина полягає в тому, що у них не розвинений метанавик, який відповідає за вміння вчитися, через що кожен новий матеріал виявляється для них величезною проблемою.

На думку сучасних психологів, успішні люди володіють кількома основними метанавиками:

– *усвідомленість*, тобто здатність усвідомлювати свої особливості, думки, емоції та стани; розуміти, що ваші дії призведуть до певних наслідків, приймати реальний стан речей; знання своїх сильних і слабких сторін дозволяє ефективно використовувати наявні якості, розвивати недостатні. Такий метанавик дозволяє виходити на новий рівень спілкування та взаємовідносин з іншими людьми, справлятися з конфліктами, не боятися виявляти ініціативу, формулювати цілі та досягати їх.

– *Емпатія* - освоєння такого метанавика дозволяє легко будувати довгострокові відносини, домовлятися з людьми та створювати продуктивну атмосферу. Вміння зберігати спокій і холонокровність – обов'язкова навичка для фахівців сфери міжнародних відносин.

– *Навчання та адаптивність*, тобто вміння знаходити золоту середину і вирішувати складні завдання. Постійне прокачування та розширення області набутих навичок допомагає розвинути професійні скіли та вирішувати несподівані проблеми, які часто зустрічаються у світі дипломатії.

– *Планування*, а саме здатність планувати свої дії на перспективу та стратегічно представляти подальше життя, правильно розподіляти ресурси та аналізувати ситуації. Найважливіший навик у наш час – це вміння розставляти пріоритети, вибирати відповідні методи для вирішення складнощів, найкращий час для інвестицій у свій потенціал та майбутні досягнення.

– *Критичне мислення та креативність* дозволяють осмислювати події, що відбуваються, і не соромитися питати, а також використовувати альтернативні способи врегулювання важких ситуацій.

– *Комунікація*. Цей метанавик допоможе досягати взаєморозуміння, налагоджувати ділові та особисті стосунки, відчувати стан інших людей, співпрацювати, йти на компроміс, виявляти щирий інтерес до людини тощо.

– *Емоційний інтелект* уможливує створення довірчих та поважних відносин між людьми, допомагає бути впевненими у своїх силах, проявляти активність та підвищувати продуктивність.

У *сфері міжнародних відносин*, де взаємодія з представниками різних культур та національностей є невід’ємною складовою, виділяємо низку ключових м’яких навичок, які є особливо важливими для фахівців. Ось деякі з них:

– *Комунікаційні навички*: вміння ефективно спілкуватися та виразно висловлювати свої думки та ідеї є критичним для міжнародних відносин. Це включає навички слухання, публічного виступу, писемного спілкування та вміння взаємодіяти з різними аудиторіями.

– *Міжкультурна компетентність*: розуміння культурних відмінностей, повага до різноманітності та вміння адаптуватися до різних культурних контекстів допомагають зберігати та розвивати взаєморозуміння з партнерами з інших країн.

– *Толерантність та відкритість*: фахівці міжнародних відносин повинні бути відкритими до нових ідей та перспектив, готовими сприймати різні точки зору та знайти компромісні рішення. Толерантність та повага до різних поглядів допомагають побудувати конструктивний діалог.

– *Командний дух та співпраця*: здатність працювати в команді та ефективно співпрацювати з колегами є важливою для досягнення спільних цілей у міжнародному середовищі. Це включає уміння вести перемовини, спільно приймати рішення та виконувати завдання у групі.

– *Лідерські навички*: здатність бути ефективним лідером та впливати на окремі особистості та групи, направляючи їхні зусилля на досягнення певних цілей.

В умовах вимушеного дистанційного навчання м’які навички на заняттях з англійської мови здобувачам вищої освіти можна прищеплювати за допомогою різноманітних методів та підходів, серед яких:

1. Рольові ігри, які дозволяють студентам відчути себе у різних ролях та ситуаціях, де вони можуть розвивати навички іншомовної комунікації, співпраці, рішення конфліктів та інших софтскілів.

2. Групові проекти, спільна робота над якими сприяє розвитку командного духу, співпраці та лідерських навичок, а студенти мають змогу взаємодіяти, обговорювати ідеї, приймати рішення та ділитися відповідальністю.

3. Кейс-студії та аналіз ситуацій, коли за допомогою реальних або вигаданих ситуацій студенти мають змогу аналізувати проблеми, шукати рішення та спільно обговорювати можливі наслідки, що сприяє розвитку критичного мислення та вміння приймати обґрунтовані рішення іноземною мовою.

4. Тренінги та семінари можуть включати тренування іншомовних комунікаційних навичок, конфліктології, лідерства та інших важливих аспектів.

5. Самостійна робота та відстеження прогресу дозволяє студентам самостійно працювати над розвитком м’яких навичок, наприклад, шляхом виконання проектів, ведення рефлексії та планування свого особистого росту.

При навчанні студентів іноземним мовам викладач повинен мати певні навички, що допоможуть ефективно та успішно проводити заняття: *володіння мовою* (вимова, граматики, лексика та навички розуміння мови на високому рівні); *методичні навички* (знання про різні методи навчання іноземних мов, зокрема активне використання комунікативного підходу, взаємодію та створення стимулюючого навчального середовища); *адаптація до потреб*

студентів, особливо в умовах он-лайн навчання (врахування різних стилів навчання, індивідуальних особливостей та цілей допомагає забезпечити ефективне засвоєння мови студентами); *комунікативні навички* (здатність чітко та зрозуміло пояснювати матеріал, відповідати на запитання та спілкуватися зі студентами, а також створювати стимулюючу атмосферу для активної практики мовлення); *стимулювання мотивації* (використання інтерактивних завдань, ігор, заохочення до самостійного вивчення та постійного підтримування позитивної атмосфери на заняттях); *оцінювання та фідбек* (об'єктивна оцінка знань, умінь та навичок студентів).

У підготовці фахівців сфери міжнародних відносин важливим елементом є розвиток метанавичок, які лежать в основі ефективного іншомовного навчання й професійного росту. До метанавичок, які можуть бути корисними для успішної підготовки фахівців сфери міжнародних відносин, відносимо: *критичне мислення* (здатність аналізувати і оцінювати інформацію критично, розуміти різні погляди та аргументи, виокремлювати ключові поняття та розуміти взаємозв'язки, що де допоможе фахівцям міжнародних відносин аналізувати складні політичні, економічні та соціальні ситуації та робити обґрунтовані висновки іноземною, зокрема англійською мовою); *проблемне мислення* (здатність розпізнавати проблеми, формулювати питання англійською мовою, розробляти стратегії для їх вирішення та приймати обґрунтовані рішення); *комунікаційні навички* (здатність ефективно взаємодіяти з різними людьми мовою міжнародного спілкування, що включає вміння слухати, говорити, писати і спілкуватися іноземною мовою чітко, ввічливо і ефективно, адже фахівці міжнародних відносин повинні бути успішними експертами в дипломатичному спілкуванні та вести переговори для досягнення спільних цілей); *командна робота* (здатність працювати ефективно у команді, співпрацювати з колегами з різних країн та культур, вислуховувати думки інших, приймати компроміси та досягати спільних результатів, оскільки фахівці сфери міжнародних відносин часто працюють у міжнародних командних проектах, і вміння ефективно співпрацювати є необхідним для досягнення успіху); *адапбельність та гнучкість* (здатність адаптуватися до нових ситуацій, змінювати стратегії та підходи, швидко вчитися і пристосовуватися до змін, адже у сфері міжнародних відносин часто виникають непередбачувані ситуації, і фахівці повинні бути готовими до змін і адаптації до нових умов). Ці та інші метанавички допоможуть студентам підготуватися до викликів сучасного світу та розвиватися як професіонали у сфері міжнародних відносин.

Освітня програма за напрямом підготовки «Міжнародні відносини» передбачає вивчення мінімум двох іноземних мов: «Англійська мова» та «Друга іноземна мова за фаховим спрямуванням». Вибір другої іноземної мови цілком залежить від закладу вищої освіти. Вивчення іноземних мов можна продовжити на мовних курсах на базі закладів вищої освіти, що стосується вже більше неформальної освіти або освіти впродовж життя. Професор Единбурзького університету (Велика Британія) Антонелла Сорес акцентує увагу на тому, що слід наймати «більше багатомовних працівників. Вони краще спілкуються, є більш чутливими до міжкультурних відносин і сильніші у співпраці, переговорах та компромісах. Вони також думають ефективніше» [10)]. У деяких професійних галузях професійні навички нівелюються з плином часу перед так званими «soft-skills». Проте сфера міжнародних відносин, зокрема дипломатичних, керується моделлю «Людина - Людина», а отже, поєднання soft- та meta-skills відіграють суттєву роль у процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

Навички публічного виступу, здатність працювати в команді та успішно спілкуватися на міжнародному рівні досягаються у процесі орієнтованого підходу до навчання іноземної мови, коли пріоритет віддається розумовій діяльності, креативності, внутрішнім якостям людини, а саме: підготовці та проведенню презентацій, публічної промови, дискусії, дебатів, доповідей, проєктів, написанню есе, творчих робіт, прийняттю нестандартних рішень тощо [3)]. Орієнтованість на мову та мовлення, на діалог та взаєморозуміння мотивує здобувачів вищої освіти на ретельне вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Доцільно, на нашу думку, перенести частину навчального процесу до діючих підприємств та організацій, які є активними суб'єктами міжнародної арени, не змішуючи таку форму навчання з виробничою практикою. Дієвим мотиваційним стимулом до вивчення іноземної мови може стати і налагодження системи проведення спільних занять з носіями мови із закордонних начальних закладів чи дипломатичних структур. Особливо актуально така форма навчання набуває у період організації форми навчання у форматі он-лайн: можливість приєднатися до будь-якої освітньої платформи у зручний для всіх час є реальною нагодою урізноманітнити навчальний процес та сприяє більшій впевненості здобувача освіти у своїх силах та правильності вибору своєї майбутньої професії.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

У сучасному світі підготовка фахівців сфери міжнародних відносин, зокрема дипломатів, консулів, послів тощо, є динамічним і постійно змінюється відповідно до потреб глобального співтовариства, а отже, потребує подальших наукових розвідок. Пропонуємо наступні сфери для проведення досліджень: *геополітичні* (досліджувати вплив глобальних перетворень на роль та функції дипломатії, консульських служб та посольств у вирішенні міжнародних проблем); *комунікація та дипломатичні навички* (вивчення ефективних комунікаційних стратегій, дипломатичних навичок та міжкультурної комунікації, які допомагають фахівцям міжнародних відносин будувати партнерські стосунки, розуміти й вирішувати конфлікти та здійснювати успішну зовнішню політику); *кібердипломатія* (використання цифрових технологій у дипломатії, кібербезпеки та кіберстійкості, вивчення впливу кібердипломатії на міжнародні відносини тощо); *інновації в навчанні та підготовці* (впровадження інноваційних методик навчання та підготовки фахівців міжнародних відносин, дослідження ефективності використання технологій, онлайн-курсів, симуляцій та інших методик, які допомагають покращити підготовку фахівців).

8. Висновки

Проведене дослідження підтвердило, що поєднання soft- та meta-skills у процесі іншомовної підготовки фахівців, які навчаються за напрямом підготовки «Міжнародні відносини», є одним із пріоритетів на сучасному етапі. Перспектива входження України у міжнародні альянси висуває свої вимоги до якості надання освітніх послуг у сфері міжнародних відносин, що, безумовно, стосується корегування освітніх програм. Інтерактивні методи навчання (наприклад, проведення практичних занять на активно працюючих підприємствах чи організаціях) доцільно поєднувати із залученням зарубіжних практиків сфери міжнародних відносин на найбільш зручних та ефективних дистанційних платформах, які кожен навчальний заклад обирає індивідуально.

Список літератури:

- 1) Бояціс Р., Гоулман Д., Маккі Е. (2019) Емоційний інтелект лідера. Вид-во: Наш формат, 288 с.
- 2) Гарбузюк, І.В. (2019) Conceptual and categorical analysis of adolescent education based on the development of life skills In: Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України НАІР, м. Івано-Франківськ, Україна, сс. 49-54.
- 3) Гуца Г. (2020) Місце і роль іноземної мови в формуванні soft skills. «Soft skills» – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI ст. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, сс. 28–31. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ>
- 4) Гоулман Деніел (2018) Емоційний інтелект. Книжка, яка змінює уявлення про те, що означає бути розумним. Видавництво: «Vivat», 512 с.

- 5) Закон України «Про освіту» (2017) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- 6) Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2020. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
- 7) Катаев С. Л. (2019) Зарубежный опыт социального образования в аспекте компетентностного подхода. «SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи», № 8.
- 8) Коваль К. (2015) Розвиток «soft skills» у студентів – один із чинників для їх працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. № 2. С. 162–167. URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827/826>
- 9) Шестель, О. Г., Старинець, О.А., Литвин, Т.П., & Куракін, О.Б. (2020) Специфіка формування «soft skills» фахівців сфери обслуговування у процесі вивчення іноземних мов. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. № 32. С. 244–248. Взято з http://www.apfn-journal.in.ua/archive/32_2020/part_2/44.pdf
- 10) Business Soft Skills durch Fremdsprachen. URL: <https://www.brainread.com/business-soft-skills-durch-fremdsprachen/>
- 11) Calvello Mara. Hard Skills vs. Soft Skills: Why It's Important to Master Both <https://www.g2.com/articles/hard-skills-vs-soft-skills>
- 12) Heckman James J., Kautz Tim D. (2012) Hard Evidence on Soft Skills. Working Paper 18121 ; National Bureau of Economic Research. URL: <http://www.nber.org/papers/w18121>.
- 13) McKee Annie, Boyatzis Richard E., Johnston Fran (2018) Becoming a Resonant Leader: Develop Your Emotional Intelligence, Renew Your Relationships, Sustain Your Effectiveness". - Publisher : Harvard Business Review Press; Illustrated edition, 256 p.
- 14) Nye, Joseph S., Jr. (2015) Soft Power: The Means to Success in World Politics , Publisher: Longman, 192 p. <https://www.livelib.ru/book/1000970433-soft-power-the-means-to-success-in-world-politics-joseph-s-jr-nye>
- 15) Ruggie John Gerard (2009): Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law), Vol. 103, International Law As Law (2009), pp. 282-287 Published by: American Society of International Law; Cambridge University Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/10.5305/procanmeetasil.103.1.0282>
- 16) Tannen Deborah, The Argument Culture: Moving from Debate to Dialogue. (New York: Random House, 1998), 25-26.344 с.
- 17) Vasanthakumari S. (2019) Soft skills and its application in work place. World Journal of Advanced Research and Reviews, 03(02). P. 66-72 <https://wjarr.com/sites/default/files/WJARR-2019-0057.pdf>

Formation of soft- and meta-skills among the students majoring in International Relations when learning English in the institutions of higher education in conditions of distance education

Maryna Chykalova,

English Practice Chair, Sumy Anton Makarenko State Pedagogical University, Sumy, Ukraine

---

Abstract: The article is devoted to the analysis of the acquisition of communicative interpersonal skills when studying foreign languages by the students majoring in «International Relations», which will contribute to effective professional advancement. A detailed analysis of the concepts of «soft skills» and «meta-skills» was carried out, as well as a comparison of the characteristics of soft skills and the ability to create appropriate opportunities for training students in the field of «International Relations». Attention is focused on the combination of theory with practical activity, which is a powerful tool for the formation of basic life-necessary competences and effective promotion on the

international arena. The major «International Relations» organically combines various aspects of specialist training. It is for this purpose that practitioners in the field of international relations are involved into the educational process, namely extraordinary and plenipotentiary ambassadors of Ukraine in various countries of the world, consuls, representatives of ministries, professional translators, political scientists, lawyers, etc., who form soft skills using real examples. The priority in the article is given to foreign languages, since they play a significant role in successful advancement in this field. After all, it is no secret that multilingual education of a specialist contributes to more effective communication, understanding of cross-cultural communications and intercultural relations, it is a priority in matters of cooperation, negotiations and during the resolution of possible international conflicts, etc. The development and mastery of soft- and meta-skills help to establish effective foreign language communication with the participants of the communicative process and are considered important professional skills. The task of the institutions of higher education is to find ways of forming soft- and meta-skills among the students majoring in «International Relations» while studying foreign languages in conditions of force majeure, which became the cause of the forced transition to distance learning, as well as to teach future specialists to achieve the highest results in their further career through skilful application of such skills.

Keywords: soft-skills, meta-skills, international relations, foreign (English) language, institutions of higher education.
